

Invalidiliiton kysely käyttäjien kokemuksista vammaisen pysäköintiluvasta ja sen käytöstä yksityisillä pysäköintialueilla

Invalidiliittoon on tullut yhteydenottoja vammaisen pysäköintiluvan käytöstä yksityisillä pysäköintipaikoilla. Yleisille pysäköintialueille vammaisen pysäköintiluvalla saa pysäköidä maksutta ja ilman aikarajoitusta huomioiden kuitenkin tieliikennelain tietyt rajoitukset. Sen sijaan yksityisten pysäköintialueiden toimintakäytännöistä vastaa alueen eli kiinteistön omistaja. Vammaisen pysäköintilupa ei anna lupaa poiketa yksityisen pysäköintialueen säännöistä, mutta tästä ei kuitenkaan ole erillistä lainsäädäntöä. Yksityisen pysäköintialueen pysäköitymissäännöt on ilmoitettava selkein opastein. Valitettavasti näin ei ilmeisestikään aina ole.

Vammaisen pysäköintiluvan käyttämisessä ongelmaksi ovat nousseet tilanteet, joissa julkinen palvelu (esim. terveydenhuolto, sosiaalitoimi, verotus, poliisi tai posti) sijaitsee yksityisessä kiinteistössä. Tällöinkin kiinteistön omistaja hallinnoi myös pysäköintialuetta ja määrittää säännöt. Vammaisen pysäköintiluvalla pysäköiminen ei ole maksutonta luvanhaltijalle, jos alueelle on määrätty pysäköintimaksu. Asiointia voi vaikeuttaa myös alueelle määritelty pysäköinnin aikarajoitus. Alueella ei välttämättä ole käytössä myöskään asianmukaista pysäköintiruutua, jonka leveys olisi riittävä apuvälineiden käyttäjän poistumiseen autosta tai siirtymiseen autoon.

Invalidiliitto halusi selvittää yllä mainitun ongelman laajuutta kyselyllä, joka toteutettiin ajalla 13.12.2019-10.2.2020. Saimme 210 vastausta, joista 93 %:lla oli käytössään vammaisen pysäköintilupa. Vastaaajista 82 % oli Invalidiliiton jäseniä.

Vammaisen pysäköintiluvan yleisestä toimivuudesta

Vastaaajista 92 prosenttia kokee, että merkittävin haaste on esteettömien pysäköintipaikkojen riittämättömyys. Monet vastaajat kokevat, että vammaisille ihmisille tarkoitettuja pysäköintipaikkoja ei kunnioiteta. Niiden väärinkäyttöä, kuten pysäköintiä ilman asianmukaista lupaa, ei valvota riittävästi.

Vastauksista nousee esiin myös, että vammaisen pysäköintilupia saatetaan käyttää väärin siten, ettei luvanhaltija ole mukana. Tältäkin osin valvonta näyttäytyy puutteellisena.

Valvonta voi näyttäytyä myös epätarkoituksenmukaisena. Vammaisen henkilö on saanut pysäköintivirhemaksun, koska pysäköinnin valvoja ei ole nähnyt lumisen tuulilasin läpi autossa näkyvälle paikalle asennettua pysäköintilupaa eikä jostain syystä harjannut näkyvyyttä estänyt lunta pois.

Moni vastaaja kertoo saaneensa pysäköintivirhemaksun pysäköityään yksityiselle pysäköintipaikalle. Taustalla on ollut epäselvyys ko. pysäköintialueen toimintamallista tai siitä, että kyseessä oli yksityinen pysäköintialue. Esimerkkinä on tilanne, jossa yksityisellä pysäköintialueella oli maksuttomat esteettömät pysäköintipaikat. Vastaaajan mennessä alueelle nämä paikat olivat täynnä, joten hän pysäköi pysäköintilupaansa luottaen maksutta tavalliseen pysäköintiruutuun. Seurauksena oli pysäköintivirhemaksu. Reklamointiin hän ei saanut vastausta.

Esteettömien pysäköintipaikkojen merkitystä ei myöskään aina ymmärretä. Pysäköintiruutu on saatettu ottaa muuhun käyttöön, kuten siihen on voitu kasata lunta tai muuta tavaraa, kuten pyöräteline.

Muutama vastaaja kertoo, että heidän oikeutensa vammaisen pysäköintilupaansa kyseenalaistetaan, koska heillä ei ole käytössä näkyvää liikumisen apuvälinettä. Samankaltaisia kokemuksia on myös vanhemmilla, jotka kuljettavat vammaista lasta.

Haasteita pysäköintiin tuo, jos pysäköintipaikka sijaitsee kaltevalla tienosuudella tai sen vieressä on korkeat katukivetykset. Tämä vaikeuttaa autosta ulos- ja sisäänpääsyä sekä apuvälineen käsittelyä tilanteissa, joissa pitää esimerkiksi kasata pyörätuoli käyttöä varten ja päinvastoin.

Yksityinen pysäköinti ja julkiset palvelut

Vammaisen pysäköintilupaa ei pääsääntöisesti voi hyödyntää yksityisellä pysäköintipaikalla. Vastaajista 52 % koki tämän ongelmallisena, koska pysäköinti oli maksullista tai alueella ei ollut asianmukaista pysäköintiruutua.

Kysymykseen, oliko vastaajilla tiedossa julkisen palvelun toimipistettä, jossa pysäköinti on järjestetty yksityiselle pysäköintialueelle, vastasi 184 henkilöä. Heistä 46 % on kokemusta ko. toimintakäytännöstä. Vastauksissa nousee esiin, että julkisen palvelun pysäköintiä on järjestetty yksityiselle pysäköintialueelle valtakunnallisesti. Tämä on yleistä terveydenhuollon palveluissa, kuten yliopistosairaaloissa, keskussairaaloissa ja terveyskeskuksissa. Muina julkisina palveluina vastauksista nousivat esiin Kela, posti, vero toimisto sekä poliisi.

Vaihtelevat toimintakäytännöt näkyvät tilanteissa, joissa vammaisen pysäköintiluvalla maksuton pysäköinti edellyttää lisätoimia; pitää hakea pysäköintilupa esim. toimipaikan infosta erikseen tai soittaa johonkin numeroon. Näiden erityisohjeiden löytäminen on epävarmaa.

Erytisen haasteellisina koetaan fyysisestä toimintarajoitteesta aiheutuvat vaikeudet toimia erilaisten maksu- ja lippuautomaattien kanssa.

Monen vammaisen ihmisen tulee käydä säännöllisesti mm. kuntoutuksessa, tällöin pysäköintimaksut nousevat vuoden aikana korkeiksi aiheuttaen kohtuuttoman vammaisuudesta johtuvan lisäkustannuksen.

Yksityisten pysäköintialueiden aikarajoitukset tuovat vaikeuksia osallistua esimerkiksi kulttuuritapahtumiin. Myöskin kauppa-asiointi ei aina mahdollista aikarajoitusten sisällä ja siten hankaloittaa liikkumisesteisen ihmisen asiointi- ja osallistumismahdollisuuksia.

Yksityisten pysäköintipaikkojen toimintakäytäntöjen vaihteluista johtuvia haasteita

Vastaajilla oli kokemusta yksityisten pysäköintialueiden vaihtelevista käytänteistä. Vaikka peruseriaatteet ovat selvillä, niiden soveltaminen kullakin pysäköintialueella tuottaa epävarmuutta. Taulut, joista ohjeet löytyvät, voi olla hankala löytää, joten epäselvää on, pitääkö vammaisen pysäköintiluvalla ko. pysäköintipaikalla maksaa pysäköintimaksu ja noudattaa ko. pysäköintipaikalle merkittyä aikarajoitusta tai käyttää parkkikiekkoa.

Lisäksi vammaisia ihmisiä kiinnostaa, löytyykö yksityisillä pysäköintipaikoilta esteetön pysäköintiruutu? Valtioneuvoston asetus vuodelta 2017 (VN asetus 241/2017) määrittää asian seuraavasti:

”Jos rakennusta varten on autopaikkoja, niistä riittävän määrän, kuitenkin vähintään yhden, on oltava tarkoitettu liikkumis- ja toimimisesteisen henkilön käyttöön. Tällaisen autopaikan on oltava vähintään 3 600 millimetriä leveä ja vähintään 5 000 millimetriä pitkä ja se on merkittävä liikkumisesteisen henkilön tunnuksella. Tässä momentissa säädetty ei koske omakotitaloa, paritaloa eikä kaupunkipientalaa.”

Muita haasteita

Vastaajat toivat esiin myös sen, että parkkihalleissa on vaikea löytää pysäköintiohjeita. Hallit ovat muutenkin usein haasteellisia, koska niissä on fyysisesti hankalaa yltää lippuautomaatteihin ja lähtötilanteessa lippulaitteeseen, koska ne eivät ole esteettömiä. Maksuautomaatille saattaa olla esteettömästä pysäköintiruudusta pitkä matka. Toisaalta erillisten lipukkeiden hakeminen ”jostakin” maksuttoman pysäköinnin saamiseksi vammaisen pysäköintiluvalla on liikkumisesteiselle henkilölle hankalaa. Vastaukset jakautuivat hieman pysäköintivirhemaksusta luopumisen osalta. Osa vastaajista kertoi, että yksityinen pysäköintivalvonta yritys oli luopunut ”virheellisestä” pysäköintivirhemaksusta kun

tosiasiallinen tilanne oli selvinnyt ja osa puolestaan kertoi kokemuksista, ettei siitä luovuta, vaikka kyseessä olisi ollut inhimillinen vahinko.